

คำแนะนำสำหรับผู้ที่ได้รับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด

แพทย์หญิงปิยธิดา ชุมชุมศิริวัฒน์

แพทย์อายุรศาสตร์โรคเลือด

ก่อนรับยาเคมีบำบัด

- เตรียมร่างกายให้แข็งแรง เตรียมจิตใจให้ผ่อนคลาย ไม่เครียด พร้อมรับยาเคมีบำบัด จะช่วยให้ได้รับการรักษาตามกำหนดและผลตอบสนองต่อการรักษาดี
- รับประทานอาหารให้พลังงานเพียงพอและครบทั้ง 5 หมู่ ได้แก่ ข้าว แป้ง ไข่ เนื้อสัตว์ ไขมัน นม ผักและผลไม้ ควรหลีกเลี่ยงอาหารรสจัดและย่อยยาก
- ดื่มน้ำสะอาด ปริมาณอย่างน้อยวันละ 1-2 ลิตร
- ดูแลรักษาสุขภาพช่องปากและฟัน
- สวมหน้ากากอนามัยปิดปากและจมูก เพื่อป้องกันการติดเชื้อ
- สวมเสื้อผ้าที่สวมใส่สบาย ไม่รัดแน่นจนเกินไป เพื่อความสะดวกในการทำหัตถการ เช่น ฉีดยา เจาะเลือด

ขณะรับยาเคมีบำบัด

- สังเกตอาการที่ผิดปกติที่เกิดขึ้นขณะให้ยาเคมีบำบัด เช่น คลื่นไส้ อาเจียน ใจสั่น หน้าแดง ผื่นตามร่างกาย หายใจไม่สะดวก เจ็บปาก ถ่ายเหลว ปัสสาวะเป็นเลือด (ปัสสาวะสีแดง)
- สังเกตบริเวณเข็มที่ใช้สำหรับการให้ยาเคมีบำบัด หากมีการรั่วซึม ปวด บวมแดง ร้อน ควรแจ้งเจ้าหน้าที่ทันที เพราะยาเคมีบำบัดบางชนิดต้องได้รับการรักษาเฉพาะ เพราะทำให้เกิดเนื้อตายได้ เช่น ยา doxorubicin (ยาสีแดง) ต้องประคบเย็น และยาตระกูลวินคา อัลคาลอย (vinca alkaloid) ต้องประคบร้อนแทน

“หากมีอาการผิดปกติดังกล่าว ควรรีบแจ้งแพทย์หรือพยาบาลทันที”

หลังรับยาเคมีบำบัด ผู้ป่วยมักมีคำถามเกิดขึ้นมากมาย ดังนี้

1. เป็นมะเร็งอยู่รับเคมีบำบัดควรรับประทานอาหารอย่างไรดี?

คำตอบ: ผู้ป่วยมะเร็งส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องความอยากรับประทานอาหารน้อยลง ซึ่งเป็นผลข้างเคียงจากการรักษาเคมีบำบัดและจากตัวโรคเอง รวมถึงมีแผลอักเสบในเยื่อช่องปากและทางเดินอาหาร ทำให้ได้รับสารอาหารไม่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย ทำให้เกิดภาวะทุพโภชนาการ ซึ่งนำไปสู่ผลการรักษามะเร็งที่ไม่ดีและเพิ่มอัตราการเสียชีวิตได้ ดังนั้น ผู้ป่วยมะเร็งควรได้รับสารอาหารและพลังงานให้เพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย เพื่อช่วยเสริมสร้างร่างกายให้แข็งแรงและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อต่อต้านการติดเชื้อ

อาหารที่เหมาะสมกับผู้ป่วยมะเร็ง ต้องเป็นอาหารที่ปรุงสุกด้วยความร้อนทุกมื้อ สะอาด มีโภชนาการสูง ครบ 5 หมู่ หากต้องการรับประทานผัก ผลไม้สดต้องล้างทำความสะอาดทุกครั้งก่อนรับประทาน หลีกเลี่ยงอาหารดิบหรือกึ่งสุกกึ่งดิบ ส่วนผลไม้ห้ามรับประทานทั้งเปลือก ควรหลีกเลี่ยงอาหารรสจัด ไขมันสูง อาหารหมักดอง อาหารใส่สีและอาหารหมดอายุ

หากรับประทานอาหารได้น้อย รับประทานอาหารไม่อร่อย หรืออิมเร็วแนะนำให้รับประทานอาหารครั้งละปริมาณน้อย แต่บ่อยขึ้นเป็น 5-6 มื้อต่อวัน รับประทานอาหารที่โปรตีนสูง เช่น เนื้อสัตว์ ไข่ นม เต้าหู้ ถั่ว ในปริมาณ 1-1.5 กรัมต่อกิโลกรัมต่อวัน หรือประมาณ 50-80 กรัมต่อวัน เพื่อฟื้นฟูให้เยื่อช่องปากและทางเดินอาหารเจริญเติบโตเร็วขึ้น เพื่อปิดรอยแผลและลดอาการบาดเจ็บเวลารับประทานอาหาร และอาหารประเภทโปรตีนไม่ได้เป็นอาหารของเซลล์มะเร็ง หากยังรับประทานอาหารได้น้อยให้รับประทานอาหารทางการแพทย์ทดแทนอาหารหลักหรือรับประทานเสริมได้เลย

ชนิดของอาหาร	ปริมาณอาหารที่มีโปรตีน 1 ส่วน = 7 กรัม
ไข่	1 ฟอง
ปลาทู	½ ตัว
กุ้งตัวเล็ก	5 ตัว
เนื้อสัตว์	2 ช้อนโต๊ะ
เต้าหู้ขาวแข็ง	½ หลอด
นมวัวไขมันต่ำ	1 แก้ว (240 ซีซี)
นมถั่วเหลือง	1 แก้ว (240 ซีซี)

ตารางที่ 1 แสดงปริมาณอาหารชนิดต่างๆ ที่มีปริมาณโปรตีน 1 ส่วน (7 กรัม)

อาหารทางการแพทย์ คือ เป็นผลิตภัณฑ์อาหารที่มีโภชนาการครบถ้วน ไม่ใช่ยาหรือผลิตภัณฑ์อาหารเสริม เหมาะกับผู้ป่วยที่รักษามะเร็งที่พอรับประทานได้ด้วยตัวเองบ้างหรือรับประทานอาหารได้น้อย สามารถดื่มแทนอาหารมื้อหลัก 3 มื้อได้เลย โดยให้พลังงานสูงเมื่อเปรียบเทียบกับอาหารทั่วไปเมื่อรับประทานในปริมาณเท่ากัน

	อาหารทางการแพทย์ สูตรมาตรฐาน	นมถั่วเหลือง	นม	เครื่องดื่ม ซีอ็อกโกแลต มอลต์ (35 กรัม)	ซูเปอร์สกัด	ริงนก
ปริมาณ 1 หน่วยบริโภค (มิลลิตร)	230	200	200	150	40	40
พลังงาน (กิโลแคลอรี)	230	106	136	139	13	69
ปริมาณ โปรตีน (กรัม)	8.5 (15%)	4.6	7	4.2	3.2	0.5
จำนวน วิตามิน	ครบ	เบต้าแคโรทีน เอ บี 1,2,12	เรตินอล เอ บี 1,2,12 ซี	ไม่มี	บี2	บี1, 2
จำนวนแร่ธาตุ	ครบ	แคลเซียม เหล็ก โซเดียม ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม	แคลเซียม เหล็ก โซเดียม ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม	แคลเซียม เหล็ก ฟอสฟอรัส	แคลเซียม เหล็ก โซเดียม	แคลเซียม เหล็ก โซเดียม

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบสารอาหาร และพลังงานของอาหารทางการแพทย์กับอาหารเสริมชนิดต่างๆ

(อ้างอิงจาก Asean food composition database electronic version 1 February 2014, Institute)

2. ผลข้างเคียงจากยาเคมีบำบัดมีอะไรบ้าง?

- อาการอ่อนเพลีย

พบได้บ่อยในผู้ป่วยมะเร็ง โดยสาเหตุเกิดจากผลข้างเคียงของการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด หรือสาเหตุจากตัวโรคมะเร็งเอง นอกจากนี้สาเหตุของอาการอ่อนเพลียอาจเกิดจากภาวะแทรกซ้อนอื่น ได้แก่ ภาวะโลหิตจางจากผลของยาเคมีบำบัด ภาวะขาดสารอาหาร และภาวะซีมีเศร้าหรือกังวล ลักษณะอาการคือ ไม่มีแรง เบื่ออาหาร นอนไม่หลับหรือหลับยาก อาการอ่อนเพลียในผู้ป่วยมะเร็งแม้ว่าจะได้รับการพักผ่อนเพียงพอ อาการอาจไม่ดีขึ้นได้ ดังนั้นการรักษาต้องหาสาเหตุและรักษาสาเหตุในผู้ป่วยรายนั้น แนะนำการปฏิบัติตัวทั่วไปเพื่อบรรเทาอาการอ่อนเพลีย ได้แก่ ดื่มน้ำและรับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ เพื่อซ่อมแซมเซลล์ปกติของร่างกาย หากรับประทานอาหารไม่ได้อาจพิจารณาให้อาหารทางการแพทย์ทดแทนทางปากและหลอดเลือด หากผู้ป่วยมีภาวะโลหิตจางรุนแรงควรให้เลือดทดแทน สร้างความรู้และความเข้าใจต่อโรคและยาเคมีบำบัดที่ใช้ เพื่อช่วยให้ผู้ป่วยลดความวิตกกังวลเกี่ยวกับการรักษาได้

- อาการคลื่นไส้ อาเจียน

เป็นหนึ่งในสาเหตุหลักที่ทำให้ผู้ป่วยไม่ยอมรับยาเคมีบำบัดต่อ อาการคลื่นไส้ อาเจียนอาจเกิดขึ้นทันทีหลังได้รับยาเคมีบำบัด 2-3 ชั่วโมง หรืออาการอาจเกิดภายหลังได้รับยามากกว่า 24 ชั่วโมง และอาการต่อเนื่องหลังรับยาเป็นเวลา 2-5 วัน อาการคลื่นไส้ อาเจียนมากหรือน้อยขึ้นกับชนิด และปริมาณของยาเคมีบำบัดที่ผู้ป่วยได้รับ จึงให้ยาป้องกันอาการคลื่นไส้ อาเจียนก่อนได้รับยาเคมีบำบัด 30 นาที และหลังได้รับยาเคมีบำบัดต่อเนื่อง หากผู้ป่วยมีอาการมากอาจพิจารณาใช้ยาบรรเทาคลื่นไส้ อาเจียนหลายชนิดร่วมกัน ข้อแนะนำสำหรับผู้ป่วยคือ การปรับพฤติกรรมมารับประทานอาหาร รับประทานอาหารอ่อน ย่อยง่าย เช่น โจ๊ก ข้าวต้ม รับประทานปริมาณน้อย แต่บ่อยมากขึ้น ควรหลีกเลี่ยงอาหารรสจัด กลิ่นรุนแรง หลังรับประทานอาหารควรนั่งพักอย่างน้อย 2 ชั่วโมง ไม่ควรรับนอนทันที ถ้าคลื่นไส้ อาเจียนรุนแรง อาเจียนเป็นเลือด หรือน้ำดี อาเจียนจนรับประทานอาหารไม่ได้มากกว่า 1 วันขึ้นไปหรือรับประทานยาบรรเทาอาการแล้วไม่ดีขึ้น ควรรีบมาพบแพทย์ทันที

- ผมหร่วง

เมื่อผู้ป่วยได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นมะเร็ง สิ่ง que ผู้ป่วยกลัวมากที่สุด คือ ผมหร่วง เนื่องจากผมหร่วงเป็นรูปลักษณ์ภายนอกสามารถสังเกตเห็นได้จากคนรอบข้าง รวมถึงความเข้าใจที่ว่าผมหร่วง เป็นสัญลักษณ์ของการได้รับยาเคมีบำบัด นั่นก็หมายถึงการเป็นมะเร็งนั่นเอง สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการสื่อสารระหว่างผู้ป่วยและแพทย์ ต้องทำความเข้าใจว่า ผมหร่วงหลังจากได้รับยาเคมีบำบัด เกิดจากยาเคมีบำบัดจะเข้าไปทำลายเซลล์มะเร็งที่โตเร็ว รวมถึงเซลล์ปกติที่โตเร็วด้วย ได้แก่ เซลล์รากผม เซลล์สืบพันธุ์ เซลล์เยื่อบุอวัยวะ และผมหร่วงเป็นเพียงภาวะที่เกิดขึ้นชั่วคราวเท่านั้น เมื่อการรักษาด้วยยาเคมีบำบัดสิ้นสุดลงประมาณ 3-6 เดือน ผมหร่วงจะค่อยๆ ฟื้นคืนใหม่ โดยอาจจะดกดำขึ้นและหนาแน่นกว่าเดิม แนะนำให้ตัดผมสั้นชิดโคนผมหรือโกนผม สามารถสวมวิกผมหรือหมวกไหมพรม โปกผ้าคลุมศีรษะตามแฟชั่นได้ ระวังอย่าให้เกิดแผลที่หนังศีรษะ และมีการติดเชื้อตามมาหลังจากการโกนผม

- การติดเชื้อ

การติดเชื้อหลังได้รับยาเคมีบำบัด พบได้หลังจากรับยาเคมีบำบัดประมาณ 10-14 วัน เนื่องจากเป็นช่วงที่เคมีบำบัดออกฤทธิ์กดไขกระดูกมากที่สุด ทำให้ภูมิต้านทานของร่างกายต่ำ ลักษณะอาการสำคัญของการติดเชื้อคือ ภาวะไข้ ที่อุณหภูมิของร่างกายมากกว่า 38 องศาเซลเซียส ติดต่อกันอย่างน้อย 2 ครั้งห่างกัน 1 ชั่วโมงหรือวัดอุณหภูมิมากกว่า 38.5 องศาเซลเซียสเพียงครั้งเดียว ถือว่ามีไข้เลย หากผู้ป่วยทราบว่าเป็นไข้หลังได้รับยาเคมีบำบัด ต้องรีบมาพบแพทย์โดยเร็วเพื่อรับยาฆ่าเชื้อทันที มิเช่นนั้นอาจเกิดภาวะติดเชื้อรุนแรงและทำให้เสียชีวิตได้

แนะนำหลีกเลี่ยงสถานที่ชุมชนแออัด หรือใกล้ชิดกับคนป่วยในครอบครัวหรือคนใกล้ชิด เนื่องจากผู้ป่วยมีโอกาสติดเชื้อง่าย ล้างทำความสะอาดมือด้วยสบู่หรือเจลหลังจากทำกิจกรรมหรือสัมผัสสิ่งของต่างๆ หากมีความประสงค์จะฉีดวัคซีนต้องปรึกษาแพทย์ก่อนทุกครั้ง เพราะ หากได้รับวัคซีนชนิดที่ยังมีชีวิต (lived vaccine) ขณะที่ถูกคุ้มกันต่ำ ทำให้เชื้อสามารถแพร่กระจายในร่างกายได้

- **การแข็งตัวของเลือดผิดปกติ**

หลังรับยาเคมีบำบัดประมาณ 10-14 วัน ผู้ป่วยมีโอกาสเกิดภาวะเกล็ดเลือดต่ำ ทำให้เกิดจ้ำเลือดออกง่าย ควรรระมัดระวังอุบัติเหตุ และหลีกเลี่ยงการออกกำลังกายที่รุนแรงหรือเกิดจากการกระทบกระแทก หากผู้ป่วยมีเลือดออกไม่หยุด ถ่ายเป็นเลือด อาเจียนเป็นเลือด ต้องรีบพบแพทย์ทันที

- **แผลในช่องปาก**

ยาเคมีบำบัดบางตัว อาจทำให้มีอาการเจ็บภายในช่องปาก หรืออาจเป็นแผลเยื่อช่องปากเลยก็ได้ เช่น methotrexate etoposide 5-FU เป็นต้น ควรหลีกเลี่ยงอาหารรสจัด ดูแลสุขภาพช่องปากและฟันให้สะอาด หลังรับประทานอาหารทุกมื้อหรือบ้วนน้ำเกลือ หากเจ็บมากจนรับประทานอาหารไม่ได้ ให้แจ้งแพทย์เพื่อรับยาป้องกันการเกิดแผลขึ้นใหม่หรือยาชาอมก่อนรับประทานอาหาร

- **ท้องผูก**

สาเหตุของท้องผูก มาจากการได้รับยาเคมีบำบัดบางชนิด ได้แก่ vincristine vinblastine หรือจากยาแก้ปวด เช่น ยา morphine หรือยา tramadol ทำให้อุจจาระแข็ง แนะนำให้รับประทานอาหารที่กากใยสูง ดื่มน้ำปริมาณมากๆ ถ้าท้องผูกมาก สามารถใช้ยาระบายร่วมกับการปรับพฤติกรรม

- **ท้องเสีย**

อาการท้องเสียถ่ายเหลว คืออาการที่ผู้ป่วยถ่ายเป็นน้ำหรือของเหลว ถ่ายบ่อยมากกว่าหรือเท่ากับ 3 ครั้งต่อวัน สาเหตุเกิดจากโรคมะเร็งหรือจากยาเคมีบำบัด ซึ่งอาจเกิดขึ้นทันทีหลังรับยาหรือหลังรับยาภายในเวลาไม่กี่ชั่วโมง นอกจากนี้ยังมีสาเหตุจากติดเชื้อทางเดินอาหาร

แนะนำให้ผู้ป่วยรับประทานอาหารสุกสะอาด อาหารอ่อน ย่อยง่าย หลีกเลี่ยงชา กาแฟ แอลกอฮอล์ และผลิตภัณฑ์จากนม หลีกเลี่ยงอาหารรสจัด เมื่อมีอาการท้องเสียแล้วให้ดื่มน้ำเกลือแร่ทดแทน ถ้าอาการรุนแรง เช่น ถ่ายติดต่อกัน มากกว่าเท่ากับ 8 ครั้ง ติดต่อกันเกิน 24 ชั่วโมง ร่วมกับมีไข้ อ่อนเพลีย ต้องรีบพบแพทย์ทันที

3. **ขณะรับยาเคมีบำบัด มีเพศสัมพันธ์ได้หรือไม่?**

ผู้ป่วยหรือคู่สามีภรรยาที่ยังอยู่ในวัยเจริญพันธุ์ ควรได้รับการคุมกำเนิดที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม โดยเฉพาะระหว่างและภายหลังรับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด เนื่องจากยาเคมีบำบัดอาจมีผลที่รุนแรงต่อทารกในครรภ์ได้ วิธีที่เหมาะสมคือ การใช้ถุงยางอนามัย เนื่องจากป้องกันการตั้งครรภ์และป้องกันการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ด้วย

การมีเพศสัมพันธ์ไม่ใช้สิ่งต้องห้ามในขณะที่ป่วยและรับยาเคมีบำบัด ยกเว้นในกรณีที่ผู้ป่วยเป็นมะเร็งมีแผลบริเวณอวัยวะเพศ เนื่องจากการมีเพศสัมพันธ์ถือว่าเป็นวิธีผ่อนคลายความตึงเครียดอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องผู้ป่วยต้องประเมินความพร้อมของร่างกายและจิตใจร่วมด้วย ว่าไม่มีอาการอ่อนเพลีย เหนื่อยง่าย

การรับยาเคมีบำบัดอาจทำให้โอกาสการมีบุตรลดลง หากผู้ป่วยอยู่ในวัยเจริญพันธุ์และต้องการมีบุตร อาจพิจารณาปรึกษาแพทย์สูตินรีเวช พิจารณาเก็บไข่และสเปิร์มก่อนเริ่มยาเคมีบำบัด

4. การรักษาแพทย์ทางเลือกอื่นทำได้หรือไม่?

การรักษาแพทย์ทางเลือก คือ เป็นศาสตร์ทางการแพทย์ที่ใช้วินัจฉัยและรักษาผู้ป่วย นอกเหนือจากการรักษาตามศาสตร์แพทย์แผนปัจจุบัน ส่วนใหญ่การรักษาแพทย์ทางเลือกมักอยู่ระหว่างการศึกษาวินิจฉัย มักเป็นการรักษาเสริมจากการรักษาตามมาตรฐานมากกว่า การรักษาแพทย์ทางเลือก หากต้องการใช้แพทย์ทางเลือกร่วมรักษา ควรปรึกษาและแจ้งแพทย์เจ้าของไข้เสมอ

คำแนะนำสำหรับผู้ที่ได้รับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัดในช่วงโควิดระบาด

สำหรับผู้ป่วยโรคมะเร็งที่รับยาเคมีบำบัดอยู่ มีข้อควรปฏิบัติดังนี้

1. ผู้ป่วยควรงดเดินทางไปในพื้นที่เสี่ยงสีแดงตามประกาศของศูนย์ควบคุมโรคระบาดและกระทรวงสาธารณสุข หากเดินทางไปในพื้นที่เสี่ยงแนะนำให้กักตัวอย่างน้อย 14 วัน
2. ผู้ป่วยควรลดความเสี่ยงการสัมผัสผู้ติดเชื้อหรือผู้มีความเสี่ยงสูงให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้
3. ดูแลสุขภาพลักษณะในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ล้างมือบ่อยๆ หลังจากสัมผัสสิ่งต่างๆ ด้วยสบู่และเจลแอลกอฮอล์ ความเข้มข้นอย่างน้อยร้อยละ 60-70 ขึ้นไป โดยเฉพาะการสัมผัสน้ำมูก น้ำลาย หรือเสมหะ หากมีอาการไอ จาม หรือหลังขับถ่ายอุจจาระและปัสสาวะ อย่างน้อยครั้งละ 20 วินาที
4. ในต่างประเทศแนะนำให้ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาด้วยเคมีบำบัดทุกเคส ควรได้รับการตรวจหาเชื้อโควิดก่อนและผลเป็นลบจึงสามารถรับยาเคมีบำบัดได้ ในประเทศไทยแนะนำให้หากประเมินความเสี่ยงที่จุดคัดกรองหรือแผนกเวชระเบียน เป็นความเสี่ยงสูง (high risk) หรือมาจากพื้นที่สีแดงแนะนำให้ตรวจหาเชื้อโควิดก่อนและผลเป็นลบก่อนรับยาเคมีบำบัด
5. สวมหน้ากากอนามัยตลอดเวลาที่ออกนอกสถานที่หรือต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่น
6. ลดโอกาสการติดเชื้อโดยให้ยากระตุ้นเม็ดเลือดขาว (G-CSF) ในผู้ป่วยที่ได้รับยาเคมีบำบัดที่อยู่ในความเสี่ยงติดเชื้อปานกลางและสูง โดยเฉพาะในผู้ป่วยสูงอายุและโรคร่วม
7. ก่อนรับยาเคมีบำบัดควรได้รับการซักประวัติอาการทางเดินหายใจส่วนต้นและประวัติการเดินทางก่อนเสมอ หากผู้ป่วยมีไข้มากกว่า 37.5 องศาเซลเซียสหรือมีอาการผิดปกติ เช่น ไอ น้ำมูก เจ็บคอ พิจารณาเลื่อนยาเคมีบำบัดก่อน
8. หากผู้ป่วยได้รับการวินิจฉัยเป็นมะเร็งครั้งแรก พิจารณาเลือกสูตรยาเคมีบำบัดที่สามารถมาเข้า-เย็นกลับบ้านได้ หรือให้เพียง 1 วัน พยายามให้ผู้ป่วยเข้านอนโรงพยาบาลน้อยที่สุดเท่าที่ทำได้

ผู้ป่วยมะเร็งทางโลหิตวิทยาควรรับวัคซีนโควิดได้หรือไม่?

ผู้ป่วยโรคมะเร็งทางโลหิตวิทยา จัดเป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีอาการรุนแรงเมื่อติดเชื้อโควิด มากกว่าร้อยละ 80 ที่ต้องได้รับการรักษาในโรงพยาบาลในต่างประเทศและมากกว่าร้อยละ 50 ผู้ป่วยมีอาการติดเชื้อโควิดที่รุนแรง รวมถึงมีอัตราการเสียชีวิตสูงถึงร้อยละ 30-40 เนื่องจากภูมิคุ้มกันต่ำ ดังนั้น ทางองค์การอนามัยโลก แนะนำผู้ป่วยมะเร็งทุกคนควรได้รับการฉีดวัคซีนเพื่อป้องกันการติดเชื้อโควิดและลดโอกาสเกิดโรคที่รุนแรง รวมถึงผู้ดูแลใกล้ชิดผู้ป่วย ควรได้รับการฉีดวัคซีนโควิดเช่นกัน เพื่อลดโอกาสติดเชื้อของผู้ดูแล ซึ่งอาจแพร่กระจายให้แก่ผู้ป่วยได้ ส่วนผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับยาเคมีบำบัดอยู่นั้น ยังเป็นข้อถกเถียงอยู่ว่าสามารถฉีดวัคซีนได้หรือไม่ หรือถ้าหากฉีดแล้วภูมิคุ้มกันสามารถถูกกระตุ้นได้จากวัคซีนได้จริงหรือไม่ เนื่องจากปัจจุบันงานวิจัยเกี่ยวกับวัคซีนในผู้ป่วยมะเร็งหรือผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับยาเคมีบำบัดมีน้อยมาก จึงไม่มีข้อมูลเพียงพอเกี่ยวกับประสิทธิภาพและผลข้างเคียงของวัคซีนในผู้ป่วยกลุ่มนี้

ชนิดวัคซีนแนะนำให้หลีกเลี่ยงวัคซีนชนิดเชื้อเป็น (Live attenuated vaccines) เนื่องจากเพิ่มความเสี่ยงในการก่อโรคให้กับผู้ป่วยมะเร็งและอาจเป็นคนนำเชื้อแพร่กระจายสู่บุคคลรอบข้างได้ ขณะนี้ประเทศไทยยังไม่มีวัคซีนชนิดนี้ ชนิดวัคซีน

ที่มีข้อมูลการศึกษาในผู้ป่วยโรคมะเร็งทางโลหิตวิทยาที่มีภูมิคุ้มกันต่ำมากที่สุด คือ วัคซีน mRNA ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องพิจารณาให้ วัคซีนในผู้ป่วยโรคมะเร็งทางโลหิตวิทยา ควรพิจารณาเป็นรายๆ โดยพิจารณาร่วมกับอัตราการติดเชื้อโควิดในชุมชน ชนิดของ วัคซีน ระดับของยากดภูมิคุ้มกันหรือยาเคมีบำบัดที่ได้รับ หากต้องการได้ความปรึกษาเพิ่มเติมสามารถสอบถามจากแพทย์ เจ้าของไข้ได้

ช่วงเวลาให้วัคซีนเพื่อให้การตอบสนองต่อวัคซีนได้ดี ได้แก่

1. เริ่มก่อนให้การรักษาด้วยยากดภูมิคุ้มกันหรือยาเคมีบำบัด รวมถึงผู้ป่วยปลูกถ่ายไขกระดูก 2-4 สัปดาห์
2. กรณีที่ได้รับการรักษาด้วยยากดภูมิคุ้มกัน ยามุ่งเป้าโดยเฉพาะ CD20 monoclonal antibodies (Rituximab) ในผู้ป่วยมะเร็งต่อมน้ำเหลือง แนะนำให้รับวัคซีนหลังหยุดยา 6 เดือนจะเพิ่มการตอบสนองของวัคซีน
3. กรณีที่ได้รับการปลูกถ่ายไขกระดูก พิจารณาให้วัคซีนโควิด 3-6 เดือนหลังการปลูกถ่าย

แม้ได้รับวัคซีนครบแล้ว ผู้ป่วยยังคงต้องป้องกันการติดเชื้อร่วมด้วย ได้แก่ การสวมหน้ากาก การล้างมือ การเว้นระยะห่าง และหลีกเลี่ยงแหล่งชุมชน